

Likumprojekta
“Grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā”
anotācija

1. Kādēļ likums ir vajadzīgs

Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma mērķis ir nodrošināt politisko organizāciju (partiju) finansiālās darbības atklātumu, likumību un atbilstību parlamentārās demokrātijas sistēmai.

Kopš 2020. gada, kad spēkā stājās 2019. gada 14. novembra grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 7.¹ pantā, būtiski ir palielināts valsts budžeta finansējums politiskajām partijām un mazināta politisko partiju atkarība no privātajiem ziedotājiem, tādējādi mazinot arī privāto ziedotāju iespējas ietekmēt politisko partiju īstenoto politiku.

Saskaņā ar 13. Saeimas vēlēšanu rezultātiem valsts budžeta finansējumu no 2019. gada līdz 2022. gadam ir tiesīgas saņemt 10 politiskās partijas un to apvienības. Valsts budžeta finansējums politiskajām partijām un to apvienībām kalendārajā gadā ir 4 531 492,50 euro (*sk. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja informāciju par valsts budžeta finansējumu politiskajām partijām un to apvienībām tīmekļa vietnē: <https://www.knab.gov.lv/lv/valsts-budzeta-finansejums#valsts-budzeta-finansejums-politiskajam-partijam-un-apvienibam>*).

13. Saeimas darbības laikā ir liels skaits gadījumu, kuros Saeimā ievēlētie tautas priekšstāvji izstājas no politiskās partijas apvienības Saeimā – frakcijas, no kuras tie ievēlēti. Šobrīd gandrīz piektā daļa Saeimas deputātu (19 deputāti) vairs nepārstāv politiskos spēkus, no kuriem tie ievēlēti, bet Saeimā darbojas kā pie frakcijām nepiederoši deputāti. Tāpat 13. Saeimas darbības laikā viena politiskā partija, kas vēlēšanās saņēma lielu vēletāju atbalstu un ieguva plašu pārstāvniecību Saeimā, ir zaudējusi savu biedru uzticību un bija sasniegusi pat minimālo deputātu skaitu frakcijā.

Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums šobrīd neparedz ņemt vērā izmaiņas politisko partiju pārstāvībā Saeimā, samazinoties deputātu skaitam tās frakcijā vai pat frakcijas darbībai izbeidzoties, ja tās sastāvā vairs nav vismaz piecu deputātu, kas ievēlēti no viena nosaukuma deputātu kandidātu saraksta. Likums paredz, ka politiskās partijas turpina saņemt valsts budžeta finansējumu 4,50 euro gadā par katru iegūto balsi pēdējās Saeimas vēlēšanās pat tādos gadījumos, kad attiecīgā politiskā spēka pārstāvniecība Saeimā ir sabrukusi vai izbeigusi savu darbību, vairs pilnvērtīgi neīstenojot to politiskās partijas priekšvēlēšanu programmu, par kuru balsojuši vēletāji, Saeimas vēlēšanās izraugoties attiecīgo deputātu kandidātu sarakstu.

Lai novērstu valsts budžeta līdzekļu piešķirumu politiskajām partijām par pēdējās Saeimas vēlēšanās iegūtām vēletāju balsīm gadījumos, kad attiecīgās partijas Saeimas frakcija ir izbeigusi savu darbību vai sabrukusi, likumprojekts paredz, ka ar 14. Saeimas sanāksšanu Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs pēc informācijas

saņemšanas no Saeimas pieņem lēmumu par valsts budžeta finansējuma 4,50 *euro* gadā par katru iegūto balsi pēdējās Saeimas vēlēšanās izmaksas pārtraukšanu, ja politiskās organizācijas (partijas) Saeimas frakcijas darbība izbeidzas (Saeimas deputātu skaits frakcijā ir mazāks par pieciem deputātiem) vai ja par vairāk nekā divām trešdaļām samazinās politiskās organizācijas (partijas) Saeimas frakcijas deputātu skaits.

Likumprojekts paredz Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pienākumu pieņemt attiecīgu lēmumu, ja tas ir saņēmis informāciju no Saeimas par kādas frakcijas darbības izbeigšanos vai sabrukumu, to pamatot vairāk nekā divām trešdaļām attiecīgās frakcijas deputātu.

Likumprojektā būtiski ir paredzēt valsts budžeta finansējuma zaudēšanu tikai salīdzinoši ekstrēmās gadījumos, ja Saeimas frakcijas darbība ir izbeigusies, proti, tajā vairs nav vismaz 5 Saeimas deputātu, vai Saeimas frakcija ir sabrukusi, to pamatot vairāk nekā divām trešdaļām attiecīgās frakcijas deputātu. Frakcijas šķelšanās, tai daloties apmēram līdzīgās daļās, vai atsevišķa deputāta vai nelielas deputātu grupas atšķelšanās no frakcijas ir salīdzinoši normāla parlamentārā darba reālija, kas nemazina politiskās partijas iespējas caur savu frakciju Saeimā īstenot savu priekšvēlēšanu programmu un īstenot vēlētajū Saeimas vēlēšanās pausto gribu. Savukārt Saeimas frakcijas darbības izbeigšanās vai sabrukums klaji liecina par situāciju, kad ir zudis pamatojums turpmākai attiecīgā valsts budžeta finansējuma piešķiršanai politiskai partijai, jo Saeimā tā vairs nespēj adekvātā apjomā īstenot to politiku, par kuru pēdējās Saeimas vēlēšanās iegūts noteikts vēlētajū balsu skaits.

Likumprojekts neskar Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 7.¹ panta otrajā daļā paredzēto, ka politiskajai organizācijai (partijai), par kuru pēdējās Saeimas vēlēšanās nobalsojuši vairāk nekā pieci procenti vēlētajū, tiek piešķirts valsts budžeta finansējumu kalendāra gada laikā 100 000 *euro* apmērā. Minētā bāzes finansējuma saglabāšana ir samērīga un lietderīga, jo politiskā organizācija (partija), neskatoties uz tās Saeimas frakcijas darbības izbeigšanos vai sabrukumu, tomēr turpina pastāvēt un tai objektīvi ir nepieciešams bāzes finansējums, lai uzturētu savu darbību un segtu administratīvās izmaksas.

2. Kāda var būt likuma ietekme uz sabiedrības un tautsaimniecības attīstību

Likumprojekta pieņemšana uzlabos valsts budžeta finansējuma piešķiruma regulējumu politiskajām partijām, paredzot noteiktu rīcības modeli gadījumos, kad kādas politiskās partijas Saeimas frakcija ir izbeigusi savu darbību vai sabrukusi. Tas ir nepieciešams spēkā esošā likuma pilnveidojums, ievērojot nepieciešamību politiskajai partijai pēc Saeimas vēlēšanām efektīvi pārstāvēt savu vēlētajū intereses un īstenot savu priekšvēlēšanu programmu ar savas Saeimas frakcijas starpniecību.

Likumprojekta regulējums veicinātu politisko partiju noturību un parlamentāro efektivitāti, pieļaujot attiecīgās valsts budžeta finansējuma daļas saņemšanu tikai tādām politiskajām partijām, kuru Saeimas frakcija turpina savu darbu un nav sabrukusi pēc Saeimas vēlēšanām. Tas arī liegtu saņemt valsts budžeta

līdzekļu piešķirumu tām politiskajām partijām, kuras Saeimas frakcija ir sabrukusi vai savu darbību ir izbeigusi.

Likumprojekts nepiešķir tiesības Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam, mainoties faktiskajai situācijai attiecīgajā Saeimas frakcijā, lemt par attiecīgās valsts budžeta finansējuma daļas izmaksas atjaunošanu, ja pieņemtais lēmums par valsts budžeta finansējuma daļas zaudēšanu ir stājies spēkā.

3. Kāda var būt likuma ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem

Likumprojekts nerada papildu ietekmi uz valsts budžeta izdevumu daļu. Likumā noteiktajos gadījumos politiskajai organizācijai (partijai) tiks pārtraukts izmaksāt valsts budžeta finansējuma daļu, neparedzot, ka šī pārtrauktā valsts budžeta finansējuma daļa tiktu izmaksāta kādiem citiem mērķiem. Tāpat likumprojekts nerada ietekmi uz pašvaldību budžetiem.

4. Kāda var būt likuma ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu

Likumprojekts atbilst Latvijas Republikas tiesību sistēmai un Latvijas Republikas Satversmei.

5. Kādām Latvijas starptautiskajām saistībām atbilst likumprojekts

Likumprojekts atbilst Latvijas starptautiskajām saistībām.

6. Kādas konsultācijas notikušas, sagatavojot likumprojektu

Likumprojekta izstrādes gaitā notikušas konsultācijas ar politisko partiju pārstāvjiem, kā arī atbildīgajām institūcijām un jomas lietpratējiem.

7. Kā tiks nodrošināta likuma izpilde

Jaunu valsts pārvaldes iestāžu izveidošana nav paredzēta. Likuma izpildi atbilstoši savai kompetencei nodrošinās Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, pamatojoties uz Saeimas sniegto informāciju.

Valsts prezidents

Egils Levits